

RAPPORT

Quickscan flora en fauna

herontwikkeling Enka-terrein deelgebieden H en I

Klant: AM B.V.

Referentie: BG5587TPRP1904301504

Status: Finale versie/P01.01

Datum: 29-4-2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Jonkerbosplein 52
6534 AB NIJMEGEN
Transport & Planning
Trade register number: 56515154

+31 88 348 70 00 **T**
+31 24 323 93 46 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Quicksan flora en fauna

Ondertitel: Herontwikkeling Enka-terrein deelgebieden H en I
Referentie: BG5587TPRP1904301504
Status: P01.01/Finale versie
Datum: 29-4-2019
Projectnaam: Herontwikkeling Enka-terrein deelgebieden H en I
Projectnummer: BG5587
Auteur(s): Ingrid Welles

Opgesteld door: Ingrid Welles

Gecontroleerd door: Boy Possen

Datum/Initialen: 05-04-2019 BPo

Goedgekeurd door: Caroline Winkelhorst

Datum/Initialen: 30 april 2019/CW

Classificatie

Open

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van dit rapport	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Beknopt kader Natuurwet- en regelgeving	3
3	Beschrijving van het projectgebied en het voornemen	5
4	Wet natuurbescherming - soortenbescherming	7
4.1	Planten	7
4.2	Reptielen	8
4.3	Amfibieën	10
4.4	Zoogdieren	10
4.5	Broedvogels	14
4.6	Ongewervelden	15
5	Conclusies	17
6	Referenties	18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Projectontwikkelaar AM B.V. herontwikkelt deelgebieden H en I van het voormalige Enka-terrein te Ede en beoogt de realisatie van circa 435 woningen en de daarbij behorende infrastructuur. Dit in de vorm van drie flatgebouwen en 452 parkeerplaatsen. De herontwikkeling van deelgebieden H en I maakt onderdeel uit van een grotere herontwikkeling van het gehele Enka-terrein waarvan de eerste deelgebieden reeds zijn gerealiseerd. In de directe omgeving van de deelgebieden H en I vindt naast de herontwikkeling van het Enka-terrein, ook herontwikkeling plaats van het stationsgebied en de voormalige Maurits-Zuid Kazerne (nu World Food Centre).

Voor dit voornemen is het noodzakelijk na te gaan of bepalingen vastgelegd in de Wet natuurbescherming worden overtreden. Het gaat immers om een ruimtelijke ontwikkeling en voor alle ruimtelijke ontwikkelingen dient voorgaande afweging te worden gemaakt.

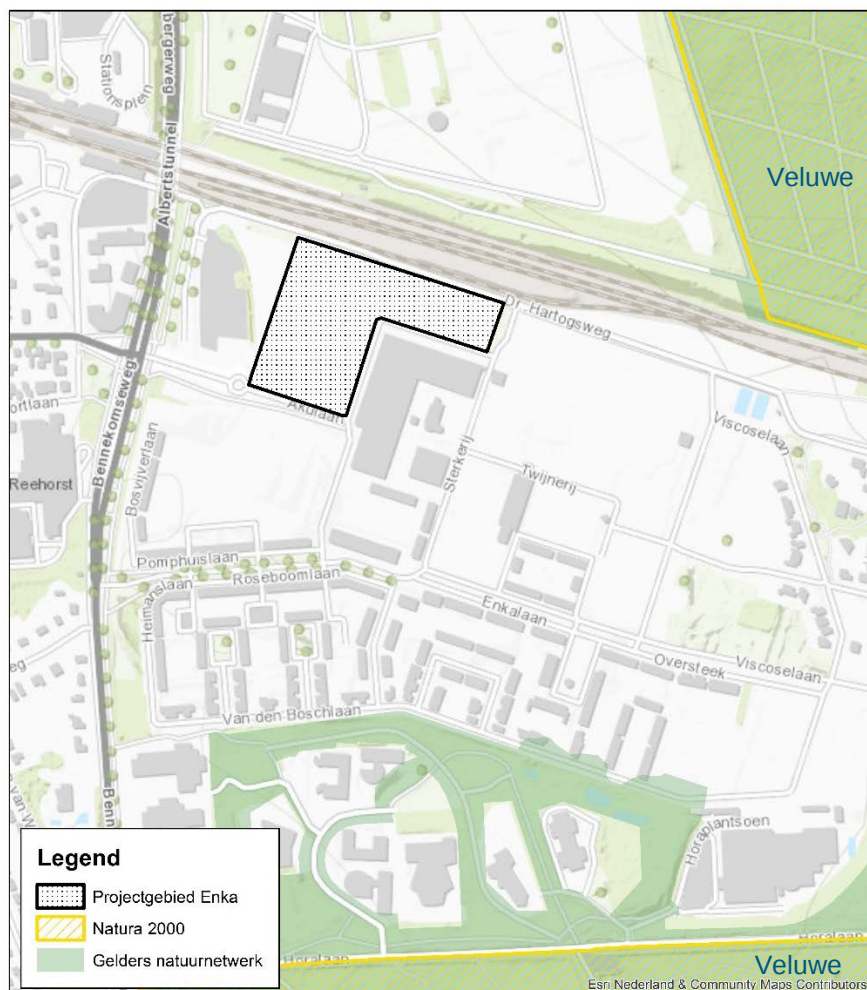
1.2 Doel van dit rapport

Een Quicksan Natuurwet- en regelgeving geeft een algemene indruk van het projectgebied en de daar mogelijk voorkomende juridisch dan wel beleidsmatig beschermde natuurwaarden. Hierbij wordt gekeken naar de onderdelen Soortenbescherming (flora & fauna), Gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden) en Houtopstanden van de Wet natuurbescherming. Daarnaast wordt er gekeken naar de gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland.

Voor het onderdeel gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden) wordt door Royal HaskoningDHV een Voortoets opgesteld om na te gaan of en in hoeverre enige relatie bestaat met onder de Wet natuurbescherming geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen. Dit wordt als separaat document opgeleverd. Daarnaast worden in dit project geen bomen gekapt. De werkzaamheden vinden plaats op een grotendeels kale (reeds bouwrijp gemaakte) locatie met rudimentaire begroeiing en Braam (*Rubus* spp.). Een beoordeling in het kader van onderdeel Houtopstanden van de Wet natuurbescherming is daarom niet relevant en wordt in deze Quicksan verder niet meer meegenomen.

Voor Natuurnetwerk Nederland (NNN) is in provincie Gelderland alleen sprake van mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken van een gebied als ingrepen plaatsvinden *binnen* de begrenzing van het NNN-gebied. Er hoeft dus geen rekening te worden gehouden met de externe werking van een activiteit. Figuur 1-1 laat de begrenzing van Natuurnetwerk Nederland (in Gelderland *Gelders natuurnetwerk* genoemd) ten opzichte van projectgebied zien. Het projectgebied bevindt zich buiten de grenzen van gebieden die onderdeel zijn van Natuurnetwerk Nederland. Bij gevolg zijn er geen effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland, en wordt een beoordeling in het kader van Natuurnetwerk Nederland verder niet meegenomen in deze Quicksan.

Bij gevolg wordt in deze Quicksan alleen ingegaan op het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming. Voor dit onderdeel wordt beoordeeld wat de geschiktheid van de aanwezige habitats is voor beschermde soorten. Ook wordt een inschatting gemaakt in hoeverre beschermde soorten daadwerkelijk te verwachten zijn in en nabij het projectgebied. Deze beoordeling wordt gedaan aan de hand van gegevens die beschikbaar zijn in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)¹ en een veldbezoek². Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 2 april 2019.

Figuur 1-1: Projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (Gelders natuurnetwerk).

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beknopt het kader van de hier relevante natuurwet- en regelgeving gegeven. Hoofdstuk 3 geeft een algemene indruk van het projectgebied en beschrijft de voorgenomen ontwikkelingen. In het vierde hoofdstuk wordt de aanwezigheid van beschermde soorten in en nabij de projectgebieden en de effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten beoordeeld. De conclusies van deze Quicksan worden in hoofdstuk 5 samengevat.

¹ <https://ndff-ecogrid.nl/>, geraadpleegd op 27-03-2019. Opgevraagde gegevens bevatten de gegevens van de afgelopen 10 jaar en binnen een straal van 1 kilometer vanaf de projectlocatie.

² Uitgevoerd door ter zake kundig ecologen Ingrid Welles en Boy Possen op 02-04-2019.

2 Beknopt kader Natuurwet- en regelgeving

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en voegt de drie voorheen gebruikte natuurwetten (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet) samen. De wet bevat regels voor de bescherming van in het veld levende dier- en plantensoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

De uitwerking van de wet is vastgelegd in het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming (Staatsblad, 2016). Elke provincie is verantwoordelijk voor de provinciale invulling van het Europese- en Rijksbeleid. Het Gelderse natuurbeleid is uitgewerkt in de *Beleidsuitwerking natuur en landschap (PS2012-401, juni 2012)*.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een drietal hoofdstukken die relevant zijn voor ruimtelijke ingrepen; Hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (soortenbescherming) en hoofdstuk 4 (houtopstanden). Voor deze Quicksan is alleen hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming relevant (zie paragraaf 1.2)

Soortenbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming behandelt onder andere de bescherming van soorten en de mogelijkheid om ontheffing te verlenen. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). In de wet zijn in de bijlagen 160 soorten opgenomen, ten aanzien waarvan onder deze wet verbodsbepalingen zijn geformuleerd die ten gevolge van een plan of project niet overtreden mogen worden. Is een dergelijke overtreding toch onlosmakelijk verbonden met een voornemen, dient hiervoor een ontheffing te worden verkregen.

Er wordt onderscheid gemaakt in internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn art 3.1 en habitatrichtlijn in art 3.5) en nationaal beschermde soorten, ook wel overige soorten genoemd (in art 3.10). Internationaal beschermde soorten vallen onder het strengste beschermingsregime.

Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat voorwaardelijke opzettelijke verstoring van nationaal beschermde soorten niet meer verboden is. Voor nationaal beschermde soorten - ook wel: andere soorten - gelden de verbodsbepalingen op grond van art. 3.10 van de Wet natuurbescherming zoals vermeld in tabel 2-1.

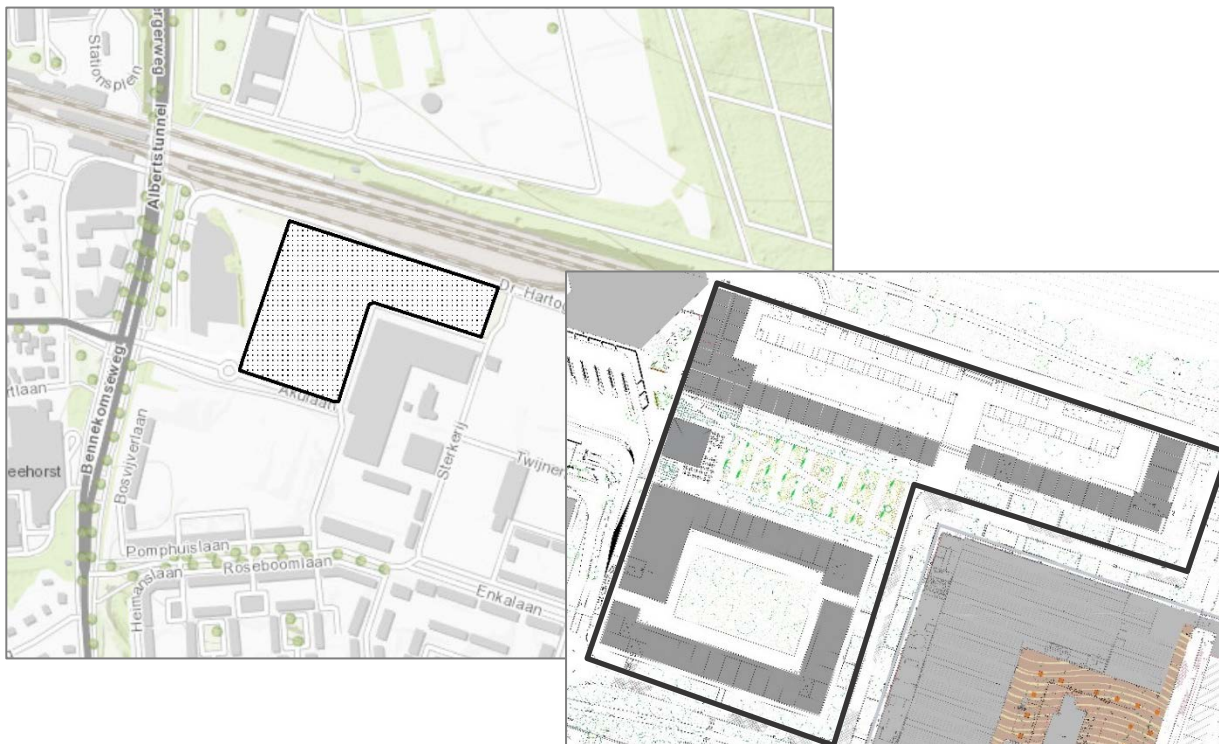
Tabel 2-1 Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wet natuurbescherming voor flora en fauna. HR: Habitatrichtlijn. VR: Vogelrichtlijn. Nvt: Niet van toepassing.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming Soorten Vogelrichtlijn artikel 3.1	Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming Soorten Habitatrichtlijn artikel 3.5	Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming Andere soorten artikel 3.10
Art. 3.1.1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	Art. 3.5.1 Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10.1.a Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende dieren, genoemd in de bijlage A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
Art. 3.1.2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5.4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10.1.b Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1.3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5.3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Nvt.
Art. 3.1.4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. Art. 3.1.5 Het verbod onder 3.1.4 geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5.2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	Nvt.
Nvt.	Art. 3.5.5 Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art. 3.10.1.c. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden vaatplanten genoemd in de bijlage B in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
Art. 3.3 Ontheffing voorwaarden conform belangen VR	Art. 3.8 Ontheffing voorwaarden conform belangen HR	Art. 3.11 vrijstelling/ ontheffing op basis van diverse belangen

3 Beschrijving van het projectgebied en het voornemen

De herontwikkeling van percelen H en I van het voormalige Enka-terrein beoogt de realisatie van circa 435 woningen met de daarbij behorende infrastructuur. Zo is tevens de aanleg van 452 parkeerplaatsen voorzien en de bouw van een paviljoen. In de appartementencomplexen zal ook ruimte zijn voor commerciële activiteiten.

Figuur 3-1 Weergave projectgebied.

Het projectgebied voor de herontwikkeling van de deelgebieden H en I ligt aan de zuidoostrand van Ede. Ten westen van het projectgebied liggen woonwijken. Aan de noordzijde wordt het gebied afgebakend door een druk bereden spoorlijn en het station Ede-Wageningen (noordwestelijk gelegen ten opzichte van het projectgebied). Direct ten oosten en zuiden van het projectgebied ligt het Enka-terrein waar in verschillende deelgebieden woningen en bedrijvigheid wordt of reeds is gerealiseerd. Natura 2000-gebied de Veluwe ligt op circa 300 meter afstand (zie Figuur 1-1).

Het projectgebied zelf laat zich beschrijven als een gebied met voornamelijk grazige en open rudimentaire vegetatie (pionierssoorten). Een deel van het gebied (noordwestelijk deel) is deels vergraven. De bouwkuip ligt er als het ware al. In dit deel liggen verspreid hopen zand en grond en is sprake van steile randen langs de afgraving. Daarnaast is hier weinig vegetatie aanwezig en is de zandbodem overwegend kaal.

Aan de randen aan de west- en noordzijde van het gebied is begroeiing van Braam (*Rubus spp.*) aanwezig. In de zuidwestelijke hoek bevindt zich een heuvel met veel Braam met daarnaast jonge aanwas van onder andere Berk (*Betula spp.*). Opvallend is de grote hoeveelheid hopen die aanwezig zijn bij de afgraving en onder de begroeiing met Braam.

Figuur 3-2 Impressie projectgebied. Foto's zijn gemaakt tijdens het locatiebezoek op 2 april 2019

4 Wet natuurbescherming - soortenbescherming

In dit hoofdstuk wordt de (mogelijke) aanwezigheid van onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten beschreven en worden de aanwezige habitats beoordeeld op hun geschiktheid voor onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Dit wordt gedaan op basis van een veldbezoek en de beschikbare verspreidingsgegevens uit de NDFF. Vervolgens wordt beoordeeld of realisatie van voorliggend voornemen geen van de voor deze soorten onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen overtreedt.

De mogelijke aanwezigheid van soorten wordt per soortgroep behandeld. Het voorkomen van weekdieren, vissen en andere aquatische soorten wordt niet besproken. Het projectgebied bevat geen open water, waardoor het voorkomen deze soorten bij voorbaat kan worden uitgesloten.

4.1 Planten

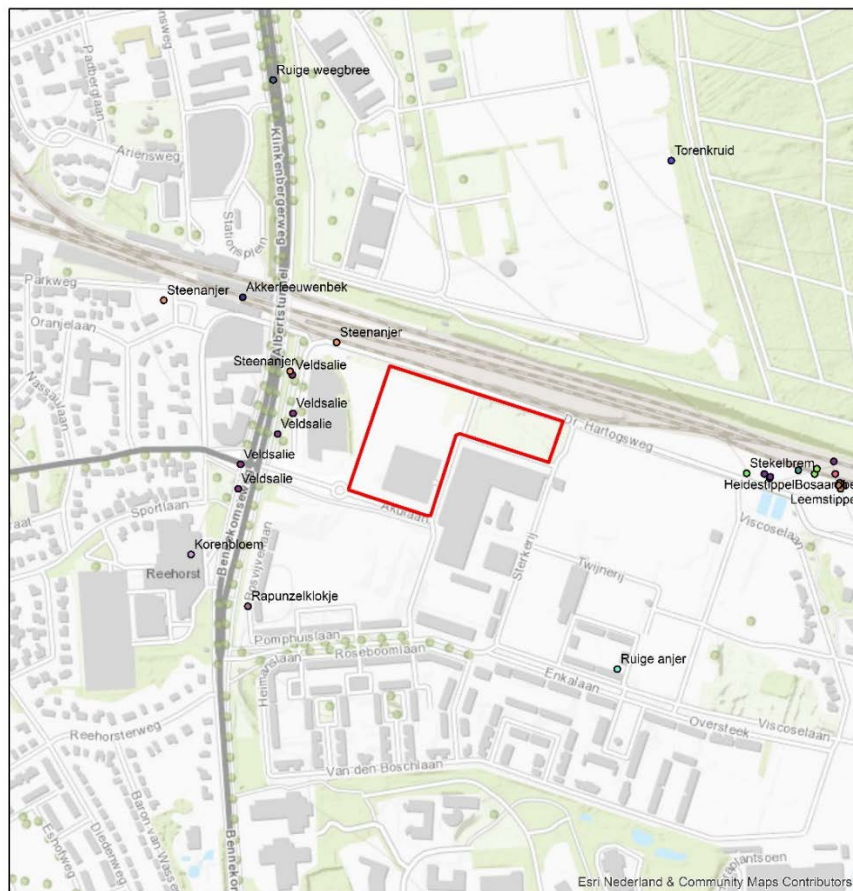
Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat er geen onder de Wet natuurbescherming beschermde vaatplanten, (korst)mossen of schimmels binnen en nabij het projectgebied bekend zijn (Figuur 4-1). Ook zijn er tijdens het veldbezoek geen onder de Wet natuurbescherming beschermde planten waargenomen in het projectgebied. Opgemerkt dient te worden dat in april nog niet alle planten duidelijk herkenbaar of zichtbaar zijn.

Wel zijn verschillende Rode Lijstsoorten bekend nabij het projectgebied zoals Akkerleeuwenbek (*Misopates orontium*), Steenanjer (*Dianthus deltoides*), Veldsalie (*Salvia pratensis*) en Korenbloem (*Centaurea cyanus*), Bosaardbei (*Fragaria vesca*), Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*) en Stekelbrem (*Genista anglica*). Ook zijn ten oosten van het projectgebied Korstmossoorten Heidestippel (*Thrombium epigaeum*), Klein leermos (*Peltigera rufescens*) en Leemstippel (*Geisleria sychnogonoides*) waargenomen. Daarnaast is ter hoogte van de korstmossen ook de schimmel Rosse viltinktzwam (*Coprinellus radians*) aangetroffen. Binnen het projectgebied zijn deze soorten niet bekend of aangetroffen tijdens het locatiebezoek.

De in het projectgebied aanwezige habitattypes (pionier- en grassoorten, afgravingen van de zandbodem en Braam langs de randen van het gebied), zijn ook niet geschikt voor onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten, die vaak afhankelijk zijn van zéér specifieke abiotische omstandigheden zoals een kalkrijke ondergrond of kwelsituaties.

Conclusie

Het voorkomen van onder de Wet natuurbescherming beschermde vaatplanten, korstmossen en schimmels in het projectgebied wordt uitgesloten. Bij gevolg wordt een overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen voor planten ook uitgesloten. Een ontheffing voor onder de Wet natuurbescherming beschermde vaatplanten, korstmossen en schimmels is niet aan de orde.

Figuur 4-1 Verspreidingsgegevens (NDFF) van onder de Wet natuurbescherming beschermde planten ten opzichte van het projectgebied (rood omlijnd).

4.2 Reptielen

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat er geen onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen binnen het projectgebied bekend zijn (Figuur 4-2). Ook zijn er tijdens het veldbezoek geen onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen waargenomen in het projectgebied. In de omgeving van het projectgebied zijn de Zandhagedis (*Lacerta agilis*) en Hazelworm (*Anguis fragilis*) bekend ten noorden van de spoorlijn waar deze zijn waargenomen langs de bosrand. Ten zuiden worden reptielen incidenteel waargenomen. Zandhagedis (habitatrichtlijnsoort) en Hazelworm zijn beiden beschermd onder de wet natuurbescherming.

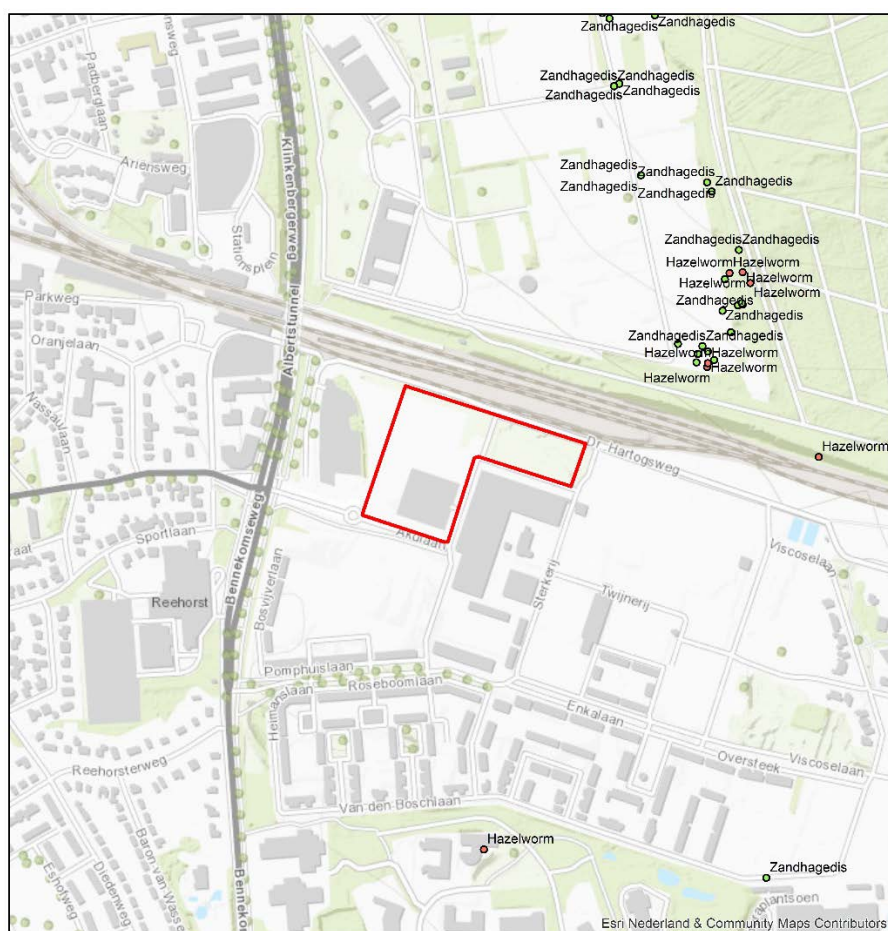
Het voorkeurs habitat van de Hazelworm bestaat uit gebieden met voldoende gevarieerde structuur in de vegetatie, met hopen en gaten in de (zachte) grond, stenen, afval, dan wel andere dichte bodemvegetatie waarin de dieren kunnen graven (Creemers en van Delft 2009). Stumpel (1985) voegt hieraan toe dat de voorkeur uit gaat naar bosgebieden met lagere bomen, of wanneer deze hoger zijn, met veel open plekken of bosranden met een zuid(west)elijke expositie. Bovendien ontbreekt de struiklaag in deze bossen en is het de kruidlaag die door haar variatie zorgt voor de aanwezigheid van zon- en schuilplekken. Het projectgebied bestaat voornamelijk uit pionier- en grassoorten, afgravingen van de zandbodem en Braam langs de randen van het gebied. Van noemenswaardige structuurvariatie is geen sprake. Uit bovenstaande alinea blijkt dan ook dat het projectgebied geen geschikt leefgebied vormt de Hazelworm.

De Zandhagedis komt in Nederland veelal voor op open, droge, zandige en beschutte plekken in duin- en heidegebieden. Daarnaast wordt de soort waargenomen langs bosranden en open plekken in het bos. Het voorkeurs habitat van de Zandhagedis is een habitat met een structuurrijke vegetatie met een afwisseling van (dwerg)struikvegetatie (zoals struikhei (*Calluna vulgaris*)), hogere grassen en kale zandgrond, waar de Zandhagedis haar eieren kan leggen. Met name een overgang van lage naar hoge vegetatie, zoals als bosranden, geniet de voorkeur. (BIJ12, 2017).

Uit bovenstaande kan afgeleid worden dat het projectgebied ongeschikt is voor Zandhagedis. Het terrein kent een ruim onvoldoende structuurrijke vegetatie.

Conclusie

Het voorkomen van onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen in het projectgebied wordt uitgesloten. Bij gevolg wordt een overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen voor reptielen ook uitgesloten. Een ontheffing is niet aan de orde.

Figuur 4-2 Verspreidingsgegevens (NDFP) van onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen ten opzichte van het projectgebied (rood omlijnd).

4.3 Amfibieën

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat er geen onder de Wet natuurbescherming beschermde amfibieën binnen en in de omgeving van het projectgebied bekend zijn. Ook tijdens het veldbezoek zijn er geen onder de Wet natuurbescherming beschermde amfibieën waargenomen.

Dit komt voornamelijk doordat de in het projectgebied aanwezige habitats (pionier- en grassoorten, afgravingen van de zandbodem en Braam langs de randen van het gebied), niet geschikt zijn voor deze soorten, die vaak afhankelijk zijn van open (stilstaand) water en nattere zones daaromheen. Zo ontbreekt binnen het projectgebied semipermanent open water, dat amfibieën (Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) inclusief) nodig hebben voor hun voortplanting en ontbreekt geschikt landbiotoop (voor bijvoorbeeld overwintering) nagenoeg geheel.

Conclusie

Het voorkomen van onder de Wet natuurbescherming beschermde amfibieën in het projectgebied wordt uitgesloten. Bij gevolg wordt een overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen voor amfibieën ook uitgesloten. Een ontheffing is niet aan de orde.

4.4 Zoogdieren

Voorkomen van soorten

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat er verschillende onder de Wet natuurbescherming beschermde zoogdieren nabij het projectgebied voorkomen (Figuur 4-5). Het gaat hierbij om waarnemingen van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Laatzvlieger (*Eptesicus serotinus*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de Watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Het merendeel van de waargenomen vleermuizen (allen beschermd als habitatrichtlijnsoort) bestaat uit Gewone dwergvleermuis die de Bennekomseweg waarschijnlijk gebruiken als vliegroute. De Watervleermuis is bekend ter hoogte van de poelen ten zuidoosten van het Enka-terrein. Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatzvlieger zijn met name waargenomen in de bosrijkere delen ten zuiden van het Enka-terrein.

In de omgeving van het projectgebied komen naast vleermuizen, tevens Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en Wild Zwijn (*Sus scrofa*) en Boom- en Steenmarter (*Martes martes* en *Martes foina*) voor. Deze soorten genieten nationale bescherming. Eekhoorn concentreert zich in de woonwijken ten westen van het projectgebied en het bosrijke gebied ten zuiden van het Enka-terrein. In dit gebied is tevens een waarneming gedaan van de Wezel (*Mustela nivalis*, nationaal beschermd). Wild zwijn is voornamelijk bekend van de Veluwe dat ten noorden van het spoor ligt en is tevens waargenomen in het bosrijke gebied ten zuiden van het Enka-terrein. Ter hoogte van de Veluwe zijn ook sporen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van Das (*Meles meles*, Nationaal beschermd). Boom- en Steenmarter is met name ten noorden van het spoor waargenomen. Daarnaast is er, samen met een waarneming van Steenmarter, een waarneming bekend ten zuiden van het projectgebied.

Tijdens het veldbezoek zijn bovengenoemde soorten niet aangetroffen. Wel zijn Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en Haas (*Lepus europaeus*) waargenomen. In de ophoging in het gebied en de afgraving zijn daarnaast verschillende burchten aangetroffen die wijzen op meerdere actieve konijnen. Ook zijn verspreid in het projectgebied kleinere gegraven kuiltjes waargenomen (zie Figuur 4-3) die passen bij het foerageergedrag van Konijnen. Daarnaast zijn enkele groter ogende hollen aangetroffen. Het gaat waarschijnlijk om ingestorte konijnenhollen die later opnieuw zijn uitgegraven. Dit wordt bevestigd doordat ook in de grotere hollen konijnenkeutels zijn aangetroffen. Gezien het gebied in gebruik is als hondenlosloopgebied, ligt overigens ook voor de hand dat ook honden een rol hebben gehad bij het

aanmerkelijk vergroten van de konijnenholen. Van Vos (*Vulpes vulpes*) zijn geen sporen aangetroffen. Niet in de vorm van pootafdrukken, niet in de vorm van feces. Deze laatste worden vaak achtergelaten rond gebruikte hopen, om deze te markeren als onderdeel van het territorium. Ook van de Das is geen enkel spoor aangetroffen.

Konijn en Haas zijn beiden beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming, in de provincie Gelderland geldt echter vrijstelling voor deze soorten bij een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Provincie Gelderland, 2017b). Dit betekent dat het is toegestaan om deze soorten “te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen” bij een ruimtelijke ontwikkeling (provincie Gelderland 2017a). Uiteraard blijft de zorgplicht wel van kracht. Gezien de uitgebreide burchtstructuren, zal hier voor het Konijn invulling aan gegeven moeten worden.

Figuur 4-3 Links: graafsporen van konijn in het veld, rechts konijnenhol.

Figuur 4-4 Groter hol dat is aangetroffen.

Geschiktheid projectgebied voor Eekhoorn, Wild zwijn, Das, Boomarter, Steenarter en Wezel

Eekhoorn komt met name voor in bossen, maar ook in parken en houtwallen in de buurt van bos, waarbij ze een voorkeur hebben voor ouder bos omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. Het projectgebied bestaat uit braakliggend terrein zonder opgaande vegetatie zoals bomen. Hierdoor vormt het gebied geen geschikt leefgebied voor de Eekhoorn.

Wild zwijn vindt geschikt leefgebied in bosrijke gebieden (loof-/gemengd bos), met een voorkeur voor eiken- en beukenbossen. Daarnaast is de aanwezigheid van natte of moerassige plaatsen in een bos een randvoorwaarde voor het voorkomen van Wild zwijn. Het projectgebied bestaat uit droog braakliggend terrein en vormt daarmee zeker geen essentieel leefgebied voor Wild Zwijn. Bovendien grenst het gebied aan een spoorweg en bebouwd gebied, waardoor het gebied verstoord én moeilijk bereikbaar is.

Das heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen, maar komt ook voor op andere open terreinen zoals vochtige heide en rivierdalen. Het projectgebied lijkt daarmee geen geschikt leefgebied voor Das. Bovendien wordt het gebied waar de Das bekend is gescheiden door de spoorweg, wat verspreiding van Das naar het zuiden bemoeilijkt.

Marterachtigen zoals de Boomarter, Steenarter en Wezel vinden geschikt leefgebied in veel verschillende biotopen. Het projectgebied kan dienst doen als foerageergebied voor Wezel, Boomarter en Steenarter. Wezel jaagt voornamelijk op muizen die veel in het gebied voorkomen (mondelinge mededeling Floris Schrijvers), Boomarter en Steenarter hebben een gevarieerder menu. Wezel, Boomarter en Steenarter komen vaak voor in (konijnen)holen. Er zijn tijdens het locatiebezoek echter geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van Wezel, Boomarter en Steenarter (bijvoorbeeld ontlasting of resten van prooidieren). Net als Haas en Konijn, geldt ook voor Wezel een vrijstelling van de Wet natuurbescherming, voor Steenarter en Boomarter geldt geen vrijstelling. De Wezel, Steenarter en Boomarter kennen doorgaans grote territoria en zijn gezien de actuele kwaliteit daarvan niet afhankelijk van het projectgebied.

Geschiktheid projectgebied voor vleermuizen

Het projectgebied vormt voor de bovengenoemde vleermuissoorten geen geschikt foerageergebied, gezien deze soorten de voorkeur geven aan halfopen bosrijke gebieden en beschutte waterpartijen. De in het projectgebied aanwezige habitats (pionier- en grassoorten, afgravingen van de zandbodem en Braam langs de randen van het gebied) voldoen hier niet aan. Deze zijn wel beschikbaar ten zuidoosten van het Enka-terrein en ten noorden nabij de Veluwe.

Bestaande gebouwen nabij het Enka-terrein zijn wel geschikt als verblijfplaats van vleermuissoorten, maar vallen buiten het onderhavige plangebied. Daarnaast fungeert de Bennekomse weg waarschijnlijk als vliegroute van de gewone dwergvleermuis. De spoorlijn lijkt geen dienst te doen als vliegroute voor vleermuizen. De Bennekomse weg ligt buiten het projectgebied en wordt niet door de voorgenomen activiteit aangetast. Daarnaast is deze weg voorzien van laanbeplanting en bevindt het gebied zich binnen een stedelijk gebied in de nabijheid van een spoorverbinding. Verstoring door licht tijdens de bouwwerkzaamheden is niet aannemelijk, ook niet van verblijfplaatsen in bestaande bebouwing, omdat in het gebied reeds veel verstoring van licht aanwezig is (straatverlichting, verlichting vanaf het spoor).

Conclusie

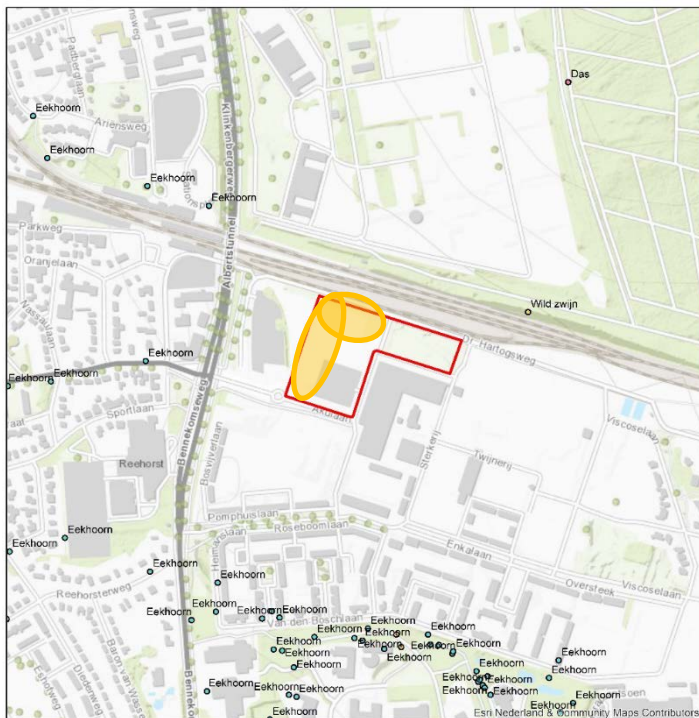
Onder de Wet natuurbescherming beschermde zoogdieren kunnen gebruik maken van het projectgebied. Voor vleermuizen en Haas, Eekhoorn, Wild zwijn, Das, Vos en Boommarter, Steenmarter en Wezel geldt dat zij zeker niet afhankelijk zijn van dit gebied. Voor Konijn geldt dat er binnen het projectgebied holen van deze soort(en) aanwezig zijn. De exemplaren in dit gebied zijn hiervan afhankelijk. Voor het Konijn geldt echter een vrijstelling, waardoor het is uitgesloten dat sprake kan zijn van overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen. Ontheffing is niet aan de orde. Wel dient de zorgplicht in acht te worden genomen en dient voldaan te worden aan de door de provincie voorgeschreven vangmethodes.

Zorgplicht en mitigatie

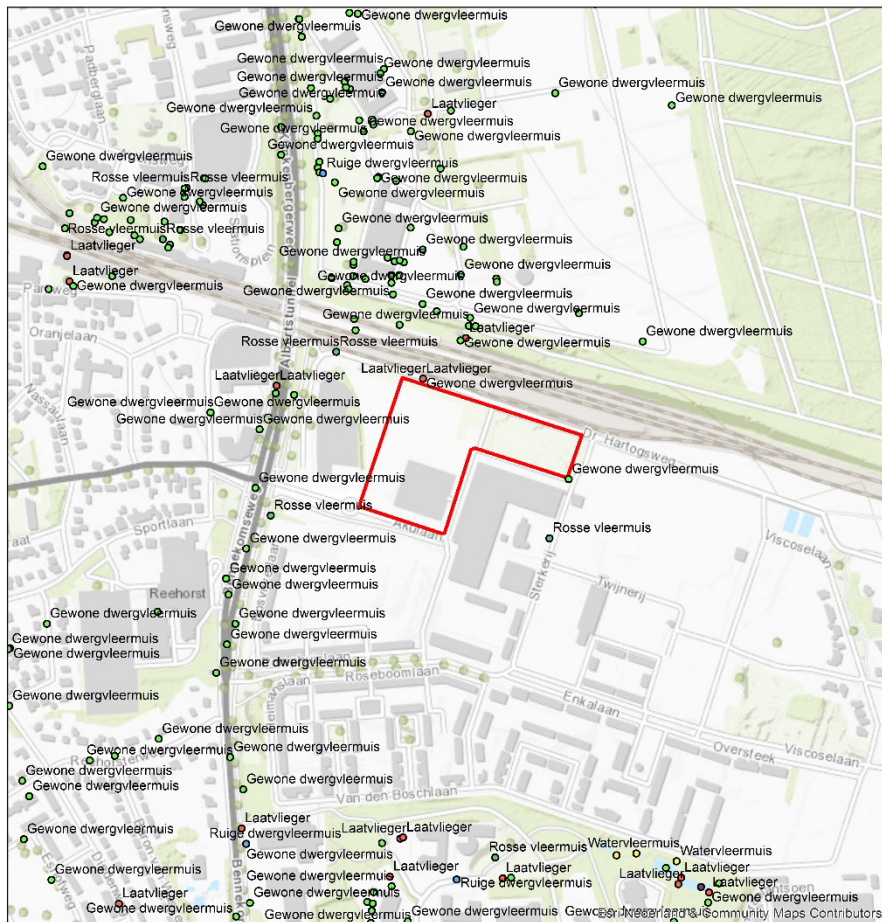
De zorgplicht houdt in dat er bij de werkzaamheden waarbij een nadelig effect kan optreden voor dieren en planten (zowel beschermd als onbeschermd), zo veel mogelijk maatregelen moeten worden genomen om onnodige schade aan planten en dieren te voorkomen. In het geval van Konijn en Haas dienen eventuele dieren gevangen te worden met een vangkooi of kastval. Bij Konijn kan aanvullend gebruik worden gemaakt van een Fret in buidel. Het gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden geeft de dieren ook de gelegenheid om een ander heenkomen te zoeken.

Van verlichting is bekend dat deze verstorend kan werken op flora en fauna. Gezien de beperkte omvang van de ingreep en de ligging van het gebied, heeft dat hier geen gevolgen voor wettelijk beschermde soorten. Niettemin kan overwogen worden om:

- de werkzaamheden overdag (weekend) uit te voeren;
- verlichting zo spaarzaam mogelijk in te zetten en om de in te zetten verlichting bewust goed te richten om uitstraling zoveel mogelijk te voorkomen;
- de werkzaamheden in de winterperiode (oktober-maart) uit te voeren.

Figuur 4-5 Verspreidingsgegevens (NDFF) van onder de Wet natuurbescherming beschermde zoogdieren ten opzichte van het projectgebied (rood omlijnd) met uitzondering van vleermuizen. In geel locaties van (konijnen)holen.

Figuur 4-6 Verspreidingsgegevens (NDFP) van onder de Wet natuurbescherming beschermde vleermuizen

4.5 Broedvogels

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFP is gebleken dat er verschillende onder de Wet natuurbescherming beschermde broedvogels uit de omgeving van het projectgebied bekend zijn. Van deze uit de omgeving bekende soorten hebben alleen de nesten van de Boomvalk (*Falco subbuteo*), Buizerd (*Buteo buteo*), Gierzwaluw (*Apus apus*), Havik (*Accipiter gentilis*), Huismus (*Passer domesticus*), Ransuil (*Asio otus*) en Sperwer (*Accipiter nisus*) en Steenuil (*Athene vidalii*) en de status jaarrond beschermd (zie figuur 4-7). De nesten van de overige soorten zijn alleen beschermd gedurende het broedseizoen.

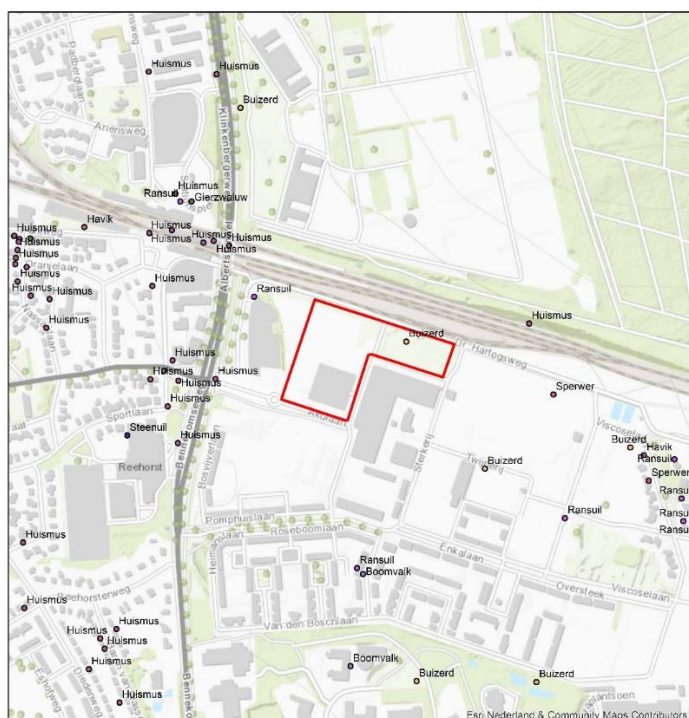
Tijdens het veldbezoek zijn binnen het projectgebied geen (resten van) nesten van vogels waargenomen, zeker niet van soorten waarvan het nest jaarrond bescherming geniet. Het projectgebied is hiervoor ook ongeschikt als het om de aanwezige biotopen gaat. Het is niet uitgesloten dat algemeen voorkomende soorten tot broeden kunnen komen in de struwelen en plaatsen met Braam die her en der aanwezig zijn. Tijdens werkzaamheden zal Braam en struweel worden verwijderd. Hierdoor kan de vernietiging van nesten op deze locaties niet worden uitgesloten. Aanbevolen wordt om struweel en Braam buiten het broedseizoen te verwijderen zodat wordt voorkomen dat vogels in deze stukken tot broeden komen.

Het projectgebied ligt binnen een gebied waar meerdere bouwactiviteiten plaatsvinden, of recentelijk hebben plaatsgevonden, daarnaast ligt het terrein naast een druk bereden en daarmee zeer (geluid)

verstoord traject. Naar verwachting zullen de werkzaamheden daarom niet tot extra verstoring van vogels leiden (afgezien van mogelijke vernietiging van nesten binnen het gebied).

Oeverzwaluw is niet bekend in het gebied, wel is het een soort die graag broedt in steile oevers en randen of zandhopen op bouwterreinen. Deze zijn aanwezig in het projectgebied.

Overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen voor broedvogels is voorsnog uitgesloten, mits verwijderen van Braam en struweel buiten het broedseizoen plaats vindt. Een ontheffing is niet aan de orde. Indien het rooien wel tijdens het broedseizoen gebeurt, is begeleiding van een ter zake kundig ecooloog aan de orde. Rooien kan alleen als de ecooloog het gebied direct voorafgaand aan het rooien onderzoekt en vrij geeft.

Figuur 4-7 Verspreidingsgegevens (NDFF) van onder de Wet natuurbescherming broedvogels met jaarrond beschermd nest ten opzichte van het projectgebied (rood omlijnd).

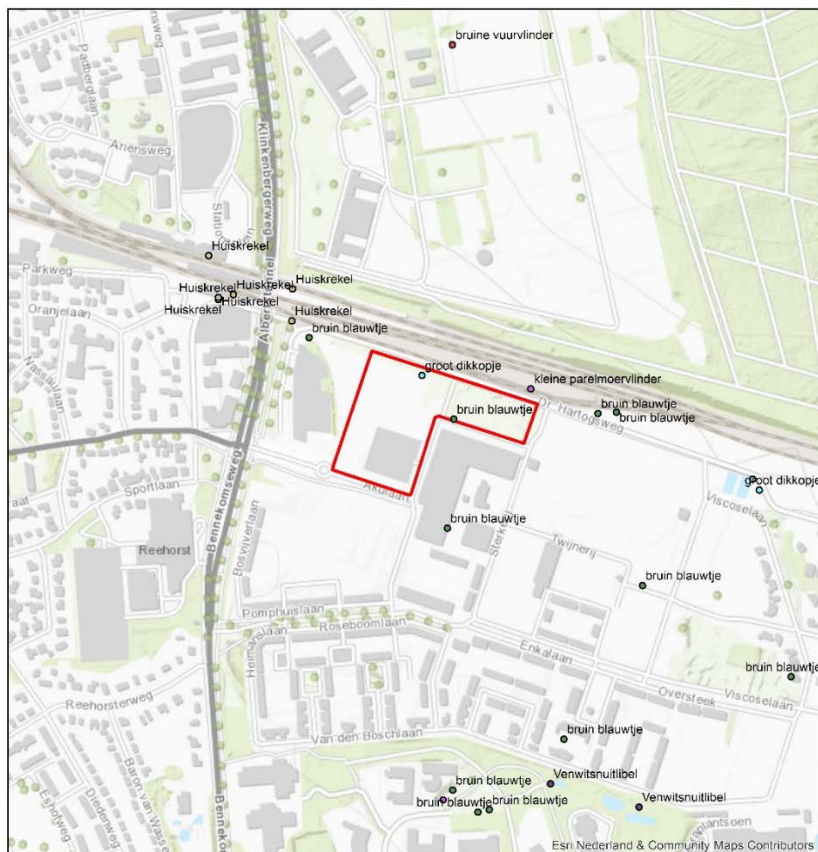
4.6 Ongewervelden

Uit de verspreidingsgegevens van de NDFF is gebleken dat er geen onder de Wet natuurbescherming beschermde ongewervelden binnen en nabij van het projectgebied bekend zijn. Wel zijn verschillende Rode Lijstsoorten bekend nabij het projectgebied zoals de dagvlindersoorten Bruin blauwtje (*Aricia agestis*), Groot dikkopje (*Ochlodes sylvanus*), Kleine parelmoervlinder (*Issoria lathonia*) en Bruine vuurvlieder (*Lycaena tityrus*). Bruin blauwtje en Groot dikkopje zijn tevens binnen het projectgebied waargenomen.

Ter hoogte van Station Ede-Wageningen is de Huiskrekel (*Acheta domesticus*) waargenomen, daarnaast zijn ten zuidoosten van het Enka terrein waarnemingen gedaan van de Witsnuitlibel (*Leucorrhinia dubia*), ter hoogte van de daar aanwezige plassen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen onder de Wet natuurbescherming beschermde ongewervelden waargenomen. Kanttekening hierbij is, dat april hiervoor zeker geen optimale periode is. Niettemin geven de in het plangebied aanwezige habitats geen aanleiding het voorkomen van beschermde ongewervelden binnen het plangebied te verwachten.

Het voorkomen van onder de Wet natuurbescherming beschermde ongewervelden in het projectgebied wordt uitgesloten. Bij gevolg wordt een overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen voor ongewervelden ook uitgesloten. Een ontheffing is niet aan de orde.

Figuur 4-8 Verspreidingsgegevens (NDFF) van onder de Wet natuurbescherming beschermde ongewervelden ten opzichte van het projectgebied (rood omlijnd).

5 Conclusies

Op basis van bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Er worden geen bomen gekapt ten behoeve van de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden. Het onderdeel houtopstanden van de Wet natuurbescherming is daarom niet aan de orde.
- De werkzaamheden binnen de projectgebieden vallen niet binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland. Bij gevolg zijn effecten op het Natuurnetwerk Nederland uitgesloten in het projectgebied.
- Wat betreft Natura-2000 gebied wordt verwezen naar de Voortoets. Uit de voortoets blijkt dat er geen significante negatieve effecten worden verwacht op enig Natura-2000 gebied (RoyalHaskoningDHV, 2019).
- Enkele onder de Wet natuurbescherming beschermde zoogdieren en broedvogels maken (mogelijk) gebruik van het projectgebied. Voor Konijn en Haas geldt een vrijstelling.
- Er worden geen onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen overtreden, mits:
 - o Aan de zorgplicht wordt voldaan. Dit betekent onder andere dat Konijn en Haas vóór en tijdens de werkzaamheden moeten worden gevangen met een vangkooi of kastval (of aanvullend een Fret in buidel bij Konijn).
 - o Het werk gefaseerd wordt uitgevoerd. Het gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden geeft dieren ook de gelegenheid om een ander heenkomen te zoeken.
 - o Het rooien van struweel en Braam buiten het broedseizoen plaatsvindt. Indien het rooien wel tijdens het broedseizoen gebeurt, is begeleiding van een ter zake kundig ecooloog aan de orde. Rooien kan alleen als de ecooloog het gebied direct voorafgaand aan het rooien vrij geeft.

6 Referenties

- BIJ21 [2017]. *Kennisdocument Zandhagedis Lacerta agilis*.
Beschikbaar op: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-021-Kennisdocument-Zandhagedis-1.0.pdf>
- Creemers, R., en J. van Delft. 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland*. KNNV-Uitgeverij. KNNV-uitgeverij, Naturalis en EIS, Zeist.
- Provincie Gelderland [2017a] *Wijziging Omgevingsverordening Gelderland vanwege vaststelling Natuurparagraaf*
Beschikbaar op: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2017-435.html>
- Provincie Gelderland [2017b] *Bijlage 28: Wijziging Omgevingsverordening Gelderland vanwege vaststelling Natuurparagraaf*.
Beschikbaar op: https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/Vergunningen-en-ontheffingen/vrijstelling_soorten_ruimtelijke_inrichting_en_beheer_en_onderhoud.pdf
- RoyalHaskoningDHV [2019] *Voortoets Herontwikkeling Enka-terrein deelgebieden H en I*
- Stumpel, A. [1985]. Het beheer van reptielbiotopen. *Levende Nat.* 86(6):212–218.